13.

DE SIXTO V.
PONT. MAX.
CLASSEM PARANTE.

ANTONII QVAERENGI

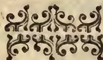
CARMEN.

IOSEPHI CASTALIONIS.

Hactenus edomitumque nefas, moresque reductos
Pacis, & Ausonias diuinis legibus oras
Compositas, variisque ornatam molibus vrbem
Aonij cecinere viri; tua maxima facta
SIXTE salus Latij. nunc horrida pectore bella,
Atque triumphato Capitolia læta Tyranno
Concipiunt, Solymis post sæcula longa receptis.
Maius opus tecum felici tempora lauro
Adgreditur cingẽs QVÆRENGVS, & æquora classe
Strata canit, lectosque duces, & robora pubis
Romuleæ, tua consilia, & tua cœpta secunda.
Magne Pater, spondent si quid præsagia vatum
Plurima, res Asiæ euertes, maria omnia pandes
Victor, & imperio Byzantia mœnia flectes.

DE SIXTO V. PONT. MAX. CLASSEM PARANTE.

ANTONII QVAERENGI CARMEN.

Iderat antiqua Tiberis Mauortis in vrbe
Roboribus validam textis, atque ære rigenti
Insignem vasta properari mole triremem.
Viderat, & tanti mirans incæpta laboris
Ardua, terrarum dominam, cælique potentem
Sic placide affatur compresso flumine Romam.

Nulla ne te fessam domitrix ò maxima rerum
Dulcia sepositis mulcebunt otia curis?
Nulla dabunt æui exiguam momenta quietem?

Tertia iam lætum Zephyris felicibus annum
Cedit hiems, flauis se tertia frugibus æstas
Induit, innumeris ex quo noctemque, diemque
Exerces operum studijs. quid fornice longo
Inductas memorem septenis collibus vndas?
Quid veteri immanes obeliscos sede reuulsos?
Hic iuga depressis æquantur vallibus, hic se
Ruderibus tollunt aggestis strata viarum.
Cuncta nouo rutilant cultu. tu molibus altis
Me premis, & noti cogis decedere iure
Littoris, vt miseros pietas tua pascat egentes.
Tu veteres laxi circumdas limite muri
Exquilias, scatebrisque rigans Felicibus hortos
Principis æterno decoras cognomine villam.
Quis reparata tibi magno labentia sumptu
Non delubra canit? quis non miratur honores
Culmine se pulchro tollentis in astra sacelli?
Non satis hæc. etiam syluis decisa Latinis
Plurima subuehitur remis luctantibus arbos,
Celsaque perpetuo fabricatur machina nexu.
Quid

Quid ſtruis? aut quos curua iubes ornentur in vſus
Robora? num ſæuos bellum moliris in hoſtes?
An potius maris, & portus tutela propinqui
Præleget Auſonij puppis noua littoris oras?
Hoc, aliud, quodcumque alto ſub corde volutas
Prome libens. me tanta nefas exorſa latere,
Qui Cererem, Bacchumque tibi, qui mille beatæ
Hinc pelago, hinc terris deporto commoda vitæ.

Hæc Tiberis. contra læta ſic voce profari
Vertice turrigero nutans ſtirps alta Quirini
Incipit. O' ſuperis amnis gratiſsime diuis,
O' noſtri decus eximium, quid cara perenni
Feruere iamdudum miraris mœnia motu?
Orbe quid excitas artes, omnemque decoro
Ornatam cultu, & donis præſtantibus vrbem?
Aſpice quis tanti placidas modo tractet habenas
Imperij; cui ſacra triplex diadema coronet
Tempora. nimirum SIXTO ſub principe nomen
Antiquum, & veteris ſpero ditionis honores.
Ille mihi immenſis priuati ſumptibus æris

Magna recenſebas quæ munera detulit, ille
Templa, vias, laticum ductus perfecit, & hortos.
Parua tamen memorata tibi. quid funditus omne
Euerſum excidio retices ſcelus orbe Latino?
Quid legum auxilio ſanctarum, & moribus aureis
Inſtaurata ſiles felicis ſæcula vitæ.

Attonitæ mens horret adhuc, cũ lenta propinqui
Temporis, & ſpreti ſubit indulgentia iuris.
Non ciuis, non hoſpes erat graſſantis ab armis
Exulis heu domina populorum tutus in vrbe.
Num vaſtata querar diris prædonibus arua?
An laceros æui, ac ſexus diſcrimine nullo
Indignis paſsim miſerorum cædibus artus?
Nunc etiam fuſæ rorant aſpergine tabis
Et nemora, & colles: etiam quibus incidit ignis
Impius oſtentant fumantes tecta fauillas.
Crudeles Libyci fateor perſenſimus olim
In nos Annibalis flammas, crudelia tela.
Te quoque ſæuitia memorandum Spartace noſtri
Teſtantur gemitus. ſed clade vtrumque recenti

Vinci-

Vincitur exitium, nullo quam tempore dignis
Vlcisci poteram pœnis nisi vindice SIXTO.
Ille simul sedem meritis euectus in altam
Incœpit iustis moderari legibus orbem,
Protinus Hesperias Erebi monstra horrida terras
Liquere, & nigras Orci rediere sub vmbras.
Sic Phoebo referente diem pernicibus alis
Pallida Cimmerio fugiens nox abditur antro.
Sic madidi celerant cursum per inane vapores
Cum gelido Boreas innubilus exit ab axe.

Nec verò quo tanta lues excederet orbe
Publica congestis exhausta æraria nummis
Vidimus, aut lecto populatas milite terras.
Cuncta simul scelerum restincta incendia solo
Principis admonitu: solus dispersa furentum
Agmina prædonum nutu tremefecit herili.
Ipsa manu lancem librans veneranda sinistra
Erigone, & ferrum dextrà per rura, per vrbes
Ingrediens rigido mala noxia demetit ense.
Tum pia virtutum Latio se turba sororum

Ostentat,

Ostentat, morumque decus, celsique refulgens
Vis micat ingenij, ceu rursum Rege Sabino
Sancta regat populos probitas. ceu fulgeat æuo
Nostro iterum felix Augusto principe sæclum.
Cernis vt effusas cunctis bona copia fruges
Suggerat? vt dulci mentes concordia nexu
Illiget, & pulchris Pallas colat artibus vrbes?
Cernis vt Aonij celebrent tua littora cycni?
Vt numeris tonet ipse pater cæleste canoris
Eloquium? magno rerum cum pondere fessus
Castalij placitas fontis diuertit ad vndas.
Non illo quisquam diuinius alta parentis
Facta canit superi; non duræ incommoda vitæ
Acrius insequitur miserans, monituque seuero
Erigit affixas telluri ad sidera mentes.

At licet æternas Pindi sibi vendicet artes,
Aonijque sacro tantum hauserit ore liquoris
Non tamen obscuris condi sua nomina chartis,
Aut sibi non æquos tribui indignatur honores.
Quin humili placidas musæ non denegat aures,
Pluri-

Plurimaque in tenues partitur munera vates.
Hinc alacres quicumque iugum nituntur in altum
Pieridum, laurique petunt è fronde coronam
Carmine certatim vario ſublimia tanti
Herois monumenta canunt. hic prima iuuentæ
Tempora, & exactos ſtudijs cæleſtibus annos,
Ille decus memorat ſacri immortale galeri.
Pars canit ætherijs delapſam ſedibus auram,
Omnipotentem auram, ſancto quæ flamine magni
Detulit imperij faſces, & ſceptra merenti.
Aſt alij cultuſque mei, formæque nitorem
Laude ferunt. certant pariter, pariterque fatentur
Se tantæ rerum cuncti ſuccumbere moli.

Magna quidem veſtros dudum preſſere lacertos
Pondera felices animæ, ſed maxima longe
Nunc rerum, laudumque ſimul ſe pandit origo,
Maximus ingenijs labor additur, ipſa ſororum
Theſpiadum quem docta cohors perferre recuſet,
Cui non culta pares iactet facundia vires.
Scilicet vt fida tutam ſtatione locauit

Iuſtitiam, varioque vrbem exornauit honore,
Anguſtæ ſe laudis adhuc putat orbe teneri,
Et geminos famam SIXTVS meditatur ad axes.
Ergo pijs Reges ſtimulis in bella potentes
Sancta ciet, ſancto vnanimes ſibi fœdere iungit,
Vt quas in rerum dominum cælo extulit arces
Infandas Babylon, vltricibus eruat armis,
Et premat impoſito Iſmarij pede colla tyranni.
Excitat hinc animum pietas, hinc nobilis alto
Sollicitat ſub corde pudor. quot barbarus vrbes,
Quot populos ſæuo imperio ſubiecerit hoſtis
Vſque agitat. miſeri ante oculos, ante ora recurſant
Quos laribus procul à patrijs crudelia duro
Sub domino immeritis exercent vincula pœnis.
Ipſæ animo Solymæ occurrunt, ipſa vndique ſanctis
Preſſa Dei pedibus tellus, quodque impia turba
Polluit exacta ſacrum mercede ſepulchrum.
Immiſere alij tanta ad certamina quondam
Innumeras acies pelago, quæ fortibus auſis
Recluſere Aſiam, & Syloes in fonte nitenti

Victrices pepulere ſitim. ſed partus in æuum
Exiguum decor, & pubi quæſita Latinæ
Mobilibus pennis ſe gloria vertit ad hoſtes.
Nunc opibus, numeroque pari Sidonia rurſum
Littora, & antiquæ fines repetemus Ioppes.
Dux maior: memoranda etiam manet exitus acta
Lætior, & ſtabili claudemus fine labores.
Nec mora, conſterni latum volitantibus æquor
Puppibus aſpicies. iuratæ in fœdera gentes
Iam freta ſollicitant animo, iam prælia miſcent,
Diripiuntque, vruntque rates. ſed maximus omnes
Ante alios pater vrget opus, varioque parari
Imperat actutum validam ſibi littore claſſem.
Inuigilant paribus magno cum principe curis
Delecti procerum primi, quos inclyta cœlo
Nobilitas, altæque vehit prudentia mentis.
Non ſecus ac ſuperis æternæ in ſedibus aulæ
Lucis inacceſſæ radiis, ſacraque verendum
Maieſtate patrem circumſtat celſior ordo
Cælicolum, volucrique vigil mandata iubentis

Excipit obſequio, ſiue ille micantibus aſtris
Præſcribit curſum, legeſque indicit Olympo.
Seu miris agitata modis informia rerum
Semina in inſolitas mandat tranſire figuras,
Imperioque ſolum, celſas & temperat vrbes.
Tu cœtus generoſe caput, cui longa per annos
Innumeros Regum ſeries memoratur auorum
INICE. tum magni ſocium ſe muneris addit
Germanæ telluris honos ALTEMPSIVS: addit
SAVLIA quem Iani antiqua de ſtirpe propago
Edidit ingenio celerem, & præſtantibus actis.
Conſequitur belli nuper, nunc gloria ſacræ
Rara togæ, Inſubrum ducibus generatus auitis
SFORTIADES. decorat sũmũvir maximus agmen,
Qui victi Melitẽn ſpolijs Orientis onuſtam
Legibus, & morum titulis melioribus auget.
Olli inter ſeſe crebris communia verſant
Commoda concilijs. nunc quo percurrere pontum
Remige, quo poſsint armari milite pinus
Diſquirunt, ducibuſque inſtant in bella legendis.

Nunc

Nunc properat varias terræ dimiſſa per oras
Pagina, qua populis collata volentibus æra,
Qua recipi externis olim conceſſa carinis
Agmina vinctorum curant, cœptiſque laborant
Claſsibus optatum celeres imponere finem:
Et iam iuſſa explent, iam principis ipſa fideli
Vota miniſterio, ſtudijſque ardentibus æquant.

Quattuor hinc Ligurum tellus naualibus altis
Inſtruit æratas moles. hinc Lydia Tuſco
Inducit pelago geminas Florentia puppes.
Dat totidem charitum ſedes pulcherrima Siren:
Sed rutilis quantum Phœbus Latonius aſtris
Prænitet; inſignes inter quantum exerit vrbes
Roma caput, ſpecie tantum ſe, & robore firmo
Nauibus anteferet cunctis, quam ſalſa propinqui
In maris educet Tiberis tuus æquora riuus.
Hac duce longinquas contendere claſsis in oras,
Hac ruere in bellum, & pugnas agitare cruentas
Condiſcet. non illa leui per marmora curſu
Vectori loca prima tuo concedat Arion,

Non

Non rapidas venti dubitet præuertier auras.
Hac Ligur ignotos trabe tutius iſſet in orbes
Herculeam princeps auſus contemnere metam.
Hac citius iuueni Aemonio delecta iuuentus
Aurea Phaſiacæ retuliſſet vellera pellis.
Ipſa nouos etiam heroas, noua fulmina ponto
Inferet, Aeneadum quos clara è ſtirpe potentum
Alma dabo. innumeri ſtudio certante per vndas
Ire parant, ſacroque vltrò dant nomina bello.
O quas vectari prædas, quæ munera templis
Affigi, quos aſpiciam tranſire triumphos.
Nunc ratis exiguæ lembo luſtrata licebit
Per vada ſecurus permutet nauita merces.
Nunc mare non tantum Auſonium, pacataque noſtri
Littoris hoſpitibus tutis celebrabitur acta,
Sed ſimul Aegæi fluctus, ſimul arta patebunt
Euxini mihi clauſtra ſali, Cilicumque beatam
Tellurem, & ditis penetrabimus oſtia Nili.
Vade age ſollicito pete proxima cærula curſu
Nuntius ingentis facti, lætumque per æquor